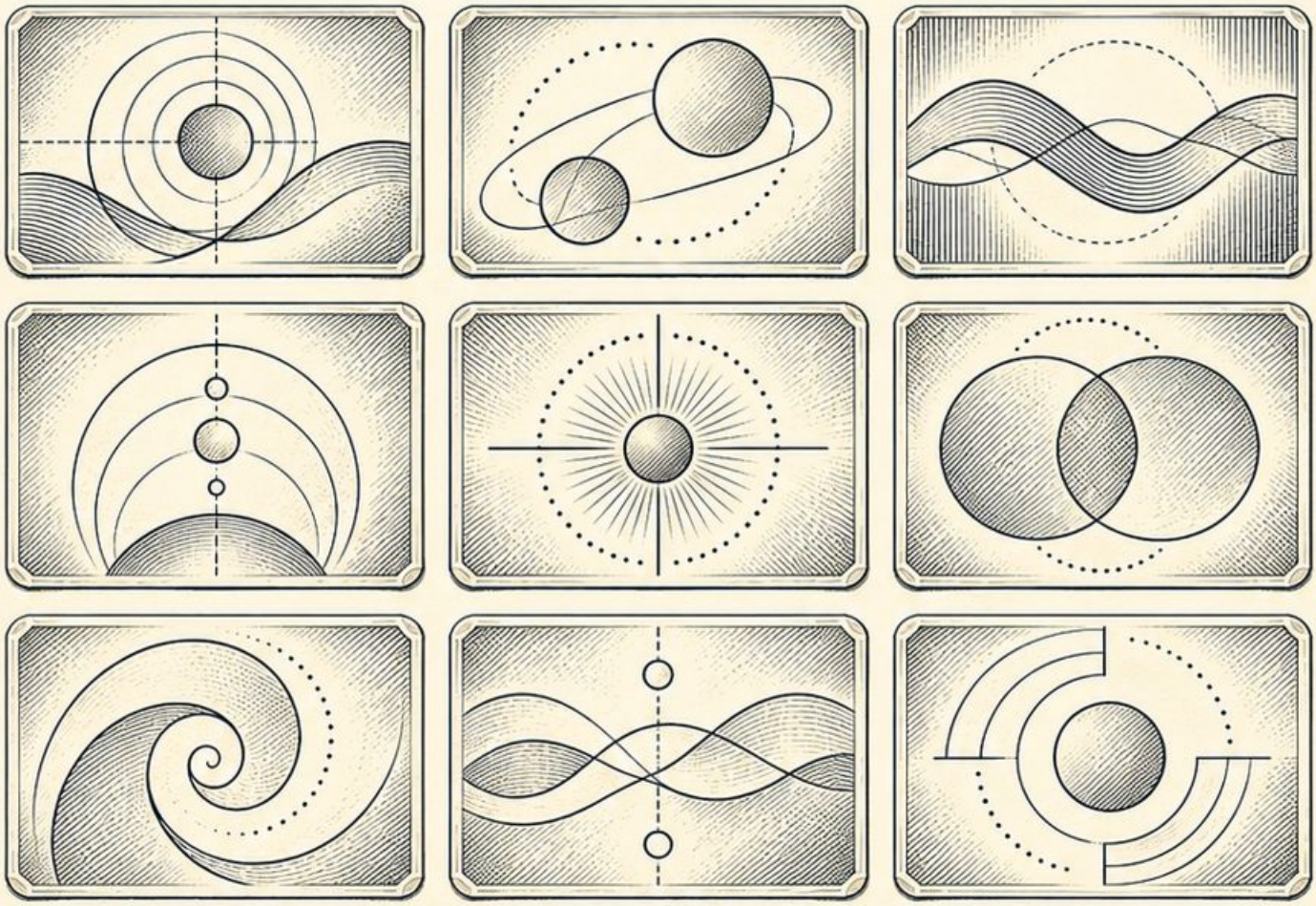
Freud: przewodnik po emocjach

9 map wizualnych

Pojęcia historyczne, relacje między nimi i granice interpretacji

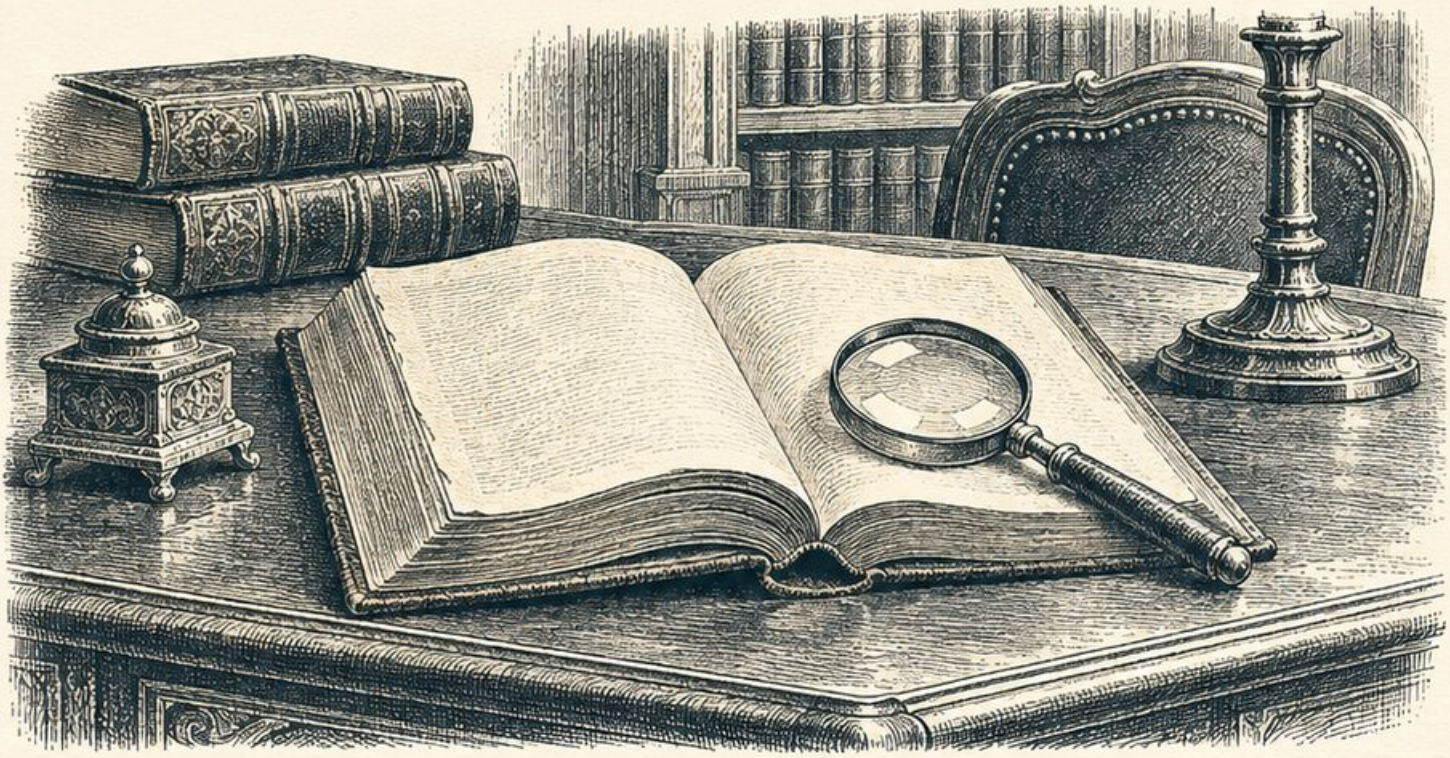
Materiał edukacyjny dla dorosłych czytelników

Nie jest narzędziem diagnozy ani instrukcją prowadzenia terapii.

Freud: przewodnik po emocjach — 9 map wizualnych

Jak czytać mapy

Mapy przedstawiają wybrane pojęcia historycznej teorii Freuda. Pomagają porządkować lekturę; nie służą do ustalania, co nieświadomie przeżywa konkretna osoba. Strzałka pokazuje związek pojęć w omawianej teorii, a nie potwierdzoną przyczynę objawu u pacjenta.

Nie odczytuj snów, pomyłek ani milczenia za pomocą gotowego klucza. Nie dopowiadaj wspomnień i nie uznawaj sprzeciwu wobec interpretacji za jej potwierdzenie. Opis historycznej koncepcji nie jest zaleceniem postępowania klinicznego.

Trzy sposoby ujmowania treści psychicznych

Model topograficzny Freuda — ujęcie historyczne

Świadomość: treści obecne w bieżącym doświadczeniu

↑ *Możliwość uświadomienia*

Przedświadomość: treści aktualnie poza uwagą, które mogą stać się świadome

Nieświadomość dynamiczna: w teorii Freuda treści utrzymywane poza świadomością przez wyparcie

Wyparcie: pojęcie teoretyczne, nie świadoma decyzja o przemilczeniu

Nie każda rzecz, której teraz nie pamiętasz, jest wyparta. Mapa nie pozwala rozpoznać wyparcia u konkretnej osoby.

?

Czy opis dotyczy chwilowego braku uwagi, czy szczególnej koncepcji nieświadomości w teorii Freuda?

Podstawa historyczna: [B2], [B3]. Układ graficzny i sformułowania są autorskie.

02 — Konflikt w historycznym modelu Freuda

Mapa pojęć do lektury, nie schemat rozpoznawania pacjenta.

W wykładzie XXIII Freud przedstawiał objaw nerwicowy jako kompromis między przeciwstawnymi dążeniami. Poniższy schemat porządkuje ten pogląd historyczny, a nie ustala przyczyny czyichś objawów.

Dążenie do zaspokojenia libido ⟷ *Konflikt w opisie Freuda* ⟷ **Sprzeciw ze strony ego**

Teoretyczne powiązanie, nie wynik badania pacjenta

Objaw jako kompromis w omawianej teorii

Objaśnienie: „Kompromis" oznacza tu pojęcie opisujące udział przeciwstawnych dążeń w teorii. Nie oznacza świadomej ugody, celowego wytwarzania objawu ani winy osoby.

Dwie różne kwestie

Historia teorii:
co Freud proponował jako wyjaśnienie?

Ocena współczesna:
jakie dane przemawiają za konkretnym rozpoznaniem i sposobem pomocy?

Przywołanie dawnego tekstu odpowiada na pierwsze pytanie. Samo w sobie nie dostarcza odpowiedzi na drugie. Ta mapa nie jest przeglądem współczesnych badań ani dowodem skuteczności terapii.

Granica: nie odwracaj strzałek, aby z obecności objawu wywnioskować ukryte pragnienie. Nie dopowiadaj wydarzeń z dzieciństwa i nie zastępuj tą mapą konsultacji specjalistycznej.

Źródło historyczne: Sigmund Freud, *A General Introduction to Psychoanalysis*, 1920, przekład G. Stanley Hall, wykład XXIII. Project Gutenberg, nr 38219. Schemat i sformułowania autorskie.

03 — Wyparcie w historycznej teorii Freuda

Mapa pojęcia, nie metoda odzyskiwania wspomnień.

W wykładzie XIX Freud odróżniał świadome odrzucenie impulsu od wyparcia. To rozróżnienie należy do jego historycznego modelu psychiki. Nie jest testem pozwalającym ustalić, co wydarzyło się w czyimś życiu.

Dwa opisy teoretyczne — nie kolejne etapy

Impuls rozważany w teorii

Świadome odrzucenie → **Decyzja dostępna świadomości**

Wyparcie w opisie Freuda → **Proces poza świadomością ego**

Objaśnienie: w tym zestawieniu Freud przypisywał wyparciu działanie bez świadomej decyzji ego. Nie opisywał go jako zwykłego postanowienia, by o czymś nie myśleć. Strzałki przedstawiają rozróżnienie pojęć, a nie obserwację konkretnej osoby.

Czego z tej mapy nie wynika?

Brak wspomnienia nie dowodzi wyparcia ani nie potwierdza określonego wydarzenia. Nie wolno na tej podstawie dopowiadać historii przemocy, ukrytych pragnień lub przyczyn objawów.

Nie używaj schematu do sugerowania, że osoba musi coś sobie przypomnieć. Nie traktuj jej sprzeciwu wobec interpretacji jako potwierdzenia tej interpretacji.

Granica wiedzy: źródło historyczne pokazuje, jak Freud ujmował pojęcie. Nie jest współczesnym dowodem jego trafności w danym przypadku ani skuteczności terapii. Trudności z pamięcią wymagają odpowiedniej oceny, a nie rozstrzygnięcia za pomocą tej mapy.

Źródło historyczne: Sigmund Freud, *A General Introduction to Psychoanalysis*, 1920, przekład G. Stanley Hall, wykład XIX. Project Gutenberg, nr 38219. Schemat i sformułowania autorskie.

04 — Opór w historycznym ujęciu Freuda

Mapa argumentu autora, nie etykieta dla rozmówcy.

W wykładzie XIX Freud wiązał trudności pojawiające się podczas analizy z pojęciem oporu. Następnie łączył opór z siłami, którym w swojej teorii przypisywał wyparcie. Schemat pokazuje tok tego historycznego rozumowania, nie potwierdza go w odniesieniu do konkretnej osoby.

Od opisu w analizie do wyjaśnienia teoretycznego

Trudności podczas analizy opisywane przez Freuda

Interpretacja w jego modelu

Opór

Powiązanie postulowane przez autora

Siły wiązane w teorii z wyparciem

Objaśnienie: ostatnia strzałka nie jest pomiarem ani niezależnym dowodem wyparcia. Pokazuje wniosek należący do omawianej teorii. Opis trudności i ich wyjaśnienie to różne poziomy wypowiedzi.

Nie zamykaj rozmowy w błędnym kole

Jeżeli każdą odmowę lub krytykę uznasz za potwierdzenie interpretacji, osoba nie ma możliwości jej zakwestionowania. Ta mapa nie uzasadnia takiego postępowania.

Granica praktyczna: milczenie, pytanie lub brak zgody nie dowodzą ukrytego pragnienia ani wypartego wydarzenia. Nie wymagaj ujawniania prywatnych treści po to, by ktoś „przestał się opierać". Sprawdzaj rozumienie, zgodę i kontekst rozmowy.

Granica wiedzy: źródło historyczne dokumentuje stanowisko Freuda, a nie współczesną skuteczność metody. Nie waliduje też zbioru „77 wzorców oporu w terapii". Nie używaj tej mapy do diagnozowania ani zastępowania oceny specjalistycznej.

Źródło historyczne: Sigmund Freud, *A General Introduction to Psychoanalysis*, 1920, przekład G. Stanley Hall, wykład XIX. Project Gutenberg, nr 38219. Schemat i sformułowania autorskie.

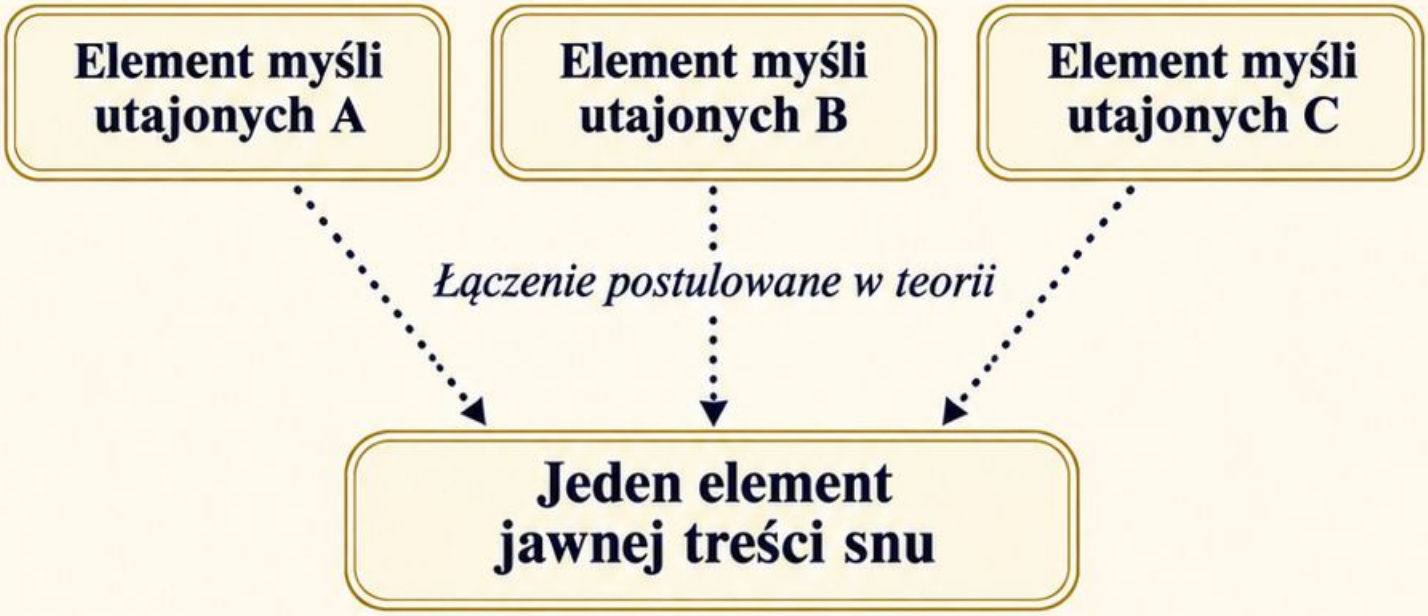
05 — Kondensacja w teorii pracy marzenia sennego

Mapa historycznej koncepcji, nie klucz do odczytywania cudzych snów.

W wykładzie XI Freud opisywał kondensację jako jeden z procesów pracy marzenia sennego. W jego ujęciu różne elementy myśli utajonych mogły współtworzyć jeden element jawnej treści snu. Schemat przedstawia wybrany aspekt tej teorii, a nie ustalenie dotyczące konkretnego snu.

Schemat: Wiele elementów, wspólny rezultat w modelu autora

Litery oznaczają pozycje w schemacie, nie rozpoznane wspomnienia ani osoby. Strzałki nie pokazują pomiaru procesu psychicznego. To uproszczony przykład relacji: w opisie Freuda jeden element utajony mógł również uczestniczyć w kilku elementach jawnych.

Nie jest to słownik symboli

Z tej mapy nie wynika, że konkretny obraz ma jedno stałe znaczenie. Sam układ „wiele do jednego" nie pozwala odtworzyć treści oznaczonych literami A, B i C. Nie przypisuj osobie ukrytych pragnień lub wydarzeń na podstawie jej snu.

Granica praktyczna: nie traktuj snu jako dowodu rzeczywistego wydarzenia ani odzyskanego wspomnienia. Nie wywieraj presji, by osoba przyjęła interpretację lub ujawniła prywatne treści. Może nie zgodzić się z interpretacją albo nie chcieć o śnie rozmawiać.

Granica wiedzy: opis historycznej teorii nie potwierdza jej trafności wobec konkretnej osoby ani skuteczności klinicznej tej mapy. Nie służy ona do diagnozowania, ustalania przyczyn objawów ani zastępowania oceny specjalistycznej.

Źródło historyczne: Sigmund Freud, *A General Introduction to Psychoanalysis*, 1920, przekład G. Stanley Hall, wykład XI. Project Gutenberg, nr 38219. Schemat i sformułowania autorskie.

06 — Przesunięcie w teorii pracy marzenia sennego

Historyczny opis zmiany reprezentacji i akcentu, nie rozpoznanie przyczyny objawu.

W wykładzie XI Freud wyróżniał dwa aspekty przesunięcia: zastępowanie elementu utajonego przez odległe nawiązanie oraz przeniesienie akcentu psychicznego na inny element. Wiązał ten proces z cenzurą marzenia sennego. Poniższe relacje należą do jego teorii, nie są obserwacją konkretnej osoby.

Dwa aspekty opisywane przez autora

Tor 1 — Zastępowanie przez nawiązanie

Element utajony w modelu → *Zastąpienie postulowane przez Freuda* → **Odległe nawiązanie w treści jawnej**

Tor 2 — Zmiana akcentu

Element uznawany w modelu za ważny → *Przesunięcie akcentu w teorii* → **Inny, mniej ważny w modelu element wysunięty na pierwszy plan snu**

Tory pokazują dwa aspekty pojęcia, nie kolejne etapy. „Ważny" oznacza tu miejsce elementu w rozumowaniu autora, a nie ocenę ustaloną na podstawie samego obrazu sennego. Schemat nie podaje reguły odwracania strzałek.

Odróżnij przesunięcie od kondensacji

W poprzedniej mapie kilka elementów współtworzyło jeden element jawny. Tutaj uwaga dotyczy zastępowania i zmiany akcentu. To rozróżnienie pojęć historycznych, nie test pozwalający zaklasyfikować sen.

Granica praktyczna: nie wyprowadzaj z wyrazistości obrazu wniosku o ukrytym wydarzeniu, pragnieniu lub przyczynie objawu. Sen nie jest dowodem odzyskanego wspomnienia. Nie narzucaj interpretacji ani nie wymagaj ujawniania prywatnych treści; osoba może odmówić rozmowy.

Granica wiedzy: źródło dokumentuje teorię Freuda, nie potwierdza jej trafności w konkretnym przypadku ani skuteczności klinicznej mapy. Nie stosuj jej jako słownika symboli, narzędzia diagnostycznego ani zamiennika oceny specjalistycznej.

Źródło historyczne: Sigmund Freud, *A General Introduction to Psychoanalysis*, 1920, przekład G. Stanley Hall, wykład XI. Project Gutenberg, nr 38219. Schemat i sformułowania autorskie.

07 — Praca marzenia sennego: mapa pojęcia

Ujęcie historyczne, nie instrukcja rozszyfrowywania snów.

Freud nazywał pracą marzenia sennego przekształcanie myśli utajonych w jawną treść snu. W wykładzie XI omawiał między innymi kondensację, przesunięcie i przedstawianie myśli w obrazach. Mapa porządkuje wybrane pojęcia autora, nie opisuje zmierzonego procesu mózgowego.

Trzy wybrane aspekty, nie kolejność etapów

Kondensacja
łączenie różnych elementów w treści jawnej.

Przesunięcie
zastępowanie przez nawiązanie lub zmiana akcentu.

Przedstawianie w obrazach
nadawanie myślom formy obrazowej.

Te trzy opisy rozwijają pojęcie w środkowym węźle. Nie tworzą osobnego łańcucha. Freud zaznaczał, że nie wszystkie myśli senne przybierają formę obrazów i że obrazy wzrokowe nie są jedyną formą przedstawienia.

Opis teorii a interpretacja

Autor odróżniał pracę marzenia sennego od interpretacji, która miała podążać w przeciwnym kierunku. To historyczne rozróżnienie nie daje czytelnikowi wiarygodnego klucza do odtworzenia ukrytej treści na podstawie opowieści o śnie. Mapa nie zawiera takiej procedury.

Granica praktyczna: nie przypisuj obrazom stałych znaczeń ani nie uznawaj snu za dowód zdarzenia lub odzyskanego wspomnienia. Nie wymagaj, by osoba przyjęła interpretację lub ujawniła prywatne treści. Może nie chcieć rozmawiać o śnie.

Granica wiedzy: źródło historyczne dokumentuje koncepcję, nie potwierdza jej trafności klinicznej ani skuteczności tych map. Nie wyprowadzaj z tego schematu diagnozy lub przyczyny objawu; nie zastępuj nim oceny specjalistycznej.

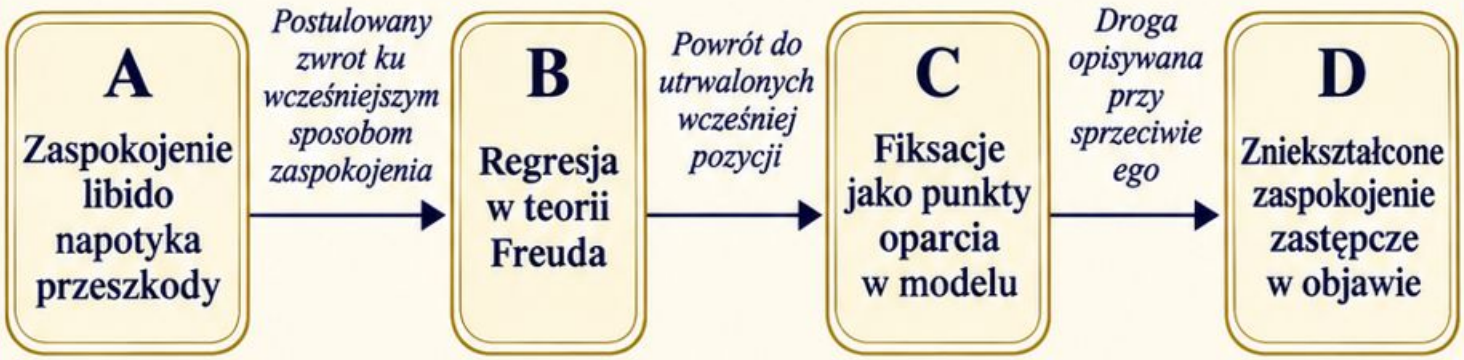
Źródło historyczne: Sigmund Freud, *A General Introduction to Psychoanalysis*, 1920, przekład G. Stanley Hall, wykład XI. Project Gutenberg, nr 38219. Schemat i sformułowania autorskie.

08 — Powstawanie objawu: regresja i fiksacja

Ujęcie historyczne, nie wyjaśnienie objawu konkretnej osoby.

W wykładzie XXIII Freud opisywał drogę zastępczego zaspokojenia libido. Poniższy schemat przedstawia wybrane elementy jego wywodu, nie potwierdzony mechanizm choroby. Autor ograniczał ten opis do ówczesnej kategorii nerwicy histerycznej; nie należy rozszerzać go na wszystkie objawy.

Schemat hipotezy autora

Ważny warunek: Freud nie utożsamiał każdej regresji z nerwicą. W tym wywodzie znaczenie miał sprzeciw ego. Strzałki oznaczają zależności postulowane przez autora, nie ustalenia dotyczące czyjegoś życia.

Dwa pojęcia, dwie funkcje

Regresja: kierunek powrotu w ramach teorii.

Fiksacja: wcześniejsze związanie libido z określonymi pozycjami w modelu.

Nie są to etykiety do oceniania dojrzałości osoby ani dowody wydarzeń z dzieciństwa.

Granica interpretacji: nie odwracaj schematu, by z objawu wnioskować o seksualności, traumie, fiksacji lub wypartych wspomnieniach. Nie wymagaj potwierdzania takiej historii.

Granica praktyczna: mapa nie służy do rozpoznawania przyczyn dolegliwości ani do wyboru leczenia. Objawy wymagają odpowiedniej oceny specjalistycznej; nie odkładaj potrzebnej pomocy na rzecz interpretacji historycznej.

Źródło historyczne: Sigmund Freud, *A General Introduction to Psychoanalysis*, 1920, przekład G. Stanley Hall, wykład XXIII. Project Gutenberg, nr 38219. Schemat i sformułowania autorskie.

09 — Przeniesienie: pojęcie historyczne

Mapa teorii, nie odczytywanie cudzych uczuć.

W wykładzie XXVII Freud nazywał przeniesieniem skierowanie uczuć ku lekarzowi, którego pochodzenie wiązał z wcześniejszą gotowością emocjonalną. To interpretacja autora. Sama mapa nie pozwala ustalić, skąd pochodzą uczucia konkretnej osoby.

Relacja postulowana w teorii

A
Wcześniejsza gotowość do określonych uczuć w modelu Freuda

Postulowane skierowanie uczuć w sytuacji leczenia ⋯⋯▶

B
Uczucia wobec osoby lekarza

Dwa opisy w wywodzie autora

Życzliwe lub czułe nastawienie

Wrogie nastawienie

Te postacie mogły według autora występować kolejno lub współistnieć. Nie tworzą dwóch etapów ani testu rozpoznawania przeniesienia. Freud opisywał również zmianę znaczenia tej relacji dla przebiegu analizy: od wsparcia pracy do oporu. To część jego teorii, nie obietnica skuteczności.

Co pozostaje poza tą mapą

Nie przedstawia ona procedury interpretacji ani instrukcji prowadzenia terapii. Historyczne twierdzenia o źródłach uczuć nie uprawniają do ignorowania tego, co naprawdę dzieje się w aktualnej relacji.

Granica praktyczna: nie uznawaj krytyki, sympatii lub odmowy za dowód przeniesienia. Sprawdź własne zachowanie, granice i zgłoszone zastrzeżenia. Nie unieważniaj skargi na krzywdę ani nie wymagaj przyjęcia interpretacji prowadzącego.

Granica wiedzy: mapa nie dowodzi wcześniejszych zdarzeń, seksualnych motywów ani wypartych wspomnień. Nie służy do diagnozy i nie zastępuje oceny specjalistycznej. Nie wykorzystuj zależności w relacji do wywierania presji lub przekraczania granic zawodowych.

Źródło historyczne: Sigmund Freud, *A General Introduction to Psychoanalysis*, 1920, przekład G. Stanley Hall, wykład XXVII. Project Gutenberg, nr 38219. Schemat i sformułowania autorskie.

Źródła i zakres opracowania

Dziewięć map porządkuje wybrane pojęcia historycznej teorii Freuda. Dobór tematów, schematy i sformułowania są autorskie. Materiał nie jest przekładem ani edycją dzieł Freuda.

[B2] Freud Museum London

What is the Unconscious?

https://www.freud.org.uk/schools/resources/what-is-the-unconscious/

> Objaśnienie historycznych pojęć nieświadomości dynamicznej i przedświadomości, wykorzystane przy mapie 01.

[B3] Sigmund Freud, 1920

A General Introduction to Psychoanalysis, przekład angielski G. Stanley Hall, Project Gutenberg, nr 38219.

https://www.gutenberg.org/files/38219/38219-h/38219-h.htm

> **Wykład XI:** mapy 05–07, kondensacja, przesunięcie i praca marzenia sennego.
>
> **Wykład XIX:** mapy 03–04, wyparcie i opór.
>
> **Wykład XXIII:** mapy 02 i 08, konflikt, objaw oraz regresja i fiksacja w modelu autora.
>
> **Wykład XXVII:** mapa 09, przeniesienie.

Granice źródeł

> Źródła dokumentują pojęcia i wywód historyczny. Nie potwierdzają trafności klinicznej ani skuteczności tych map. Schematy nie pozwalają ustalać przyczyn objawów, odtwarzać wspomnień ani przypisywać osobie ukrytych motywów. Nie zastępują oceny specjalistycznej i nie uzasadniają nacisku na przyjęcie interpretacji.

Dostęp do źródeł: 7 listopada 2026 r.

